

Αύγουστος 2026

Θέμα: Διατύπωση θέσεων και προτάσεων του Επιμελητηρίου Χίου στο πλαίσιο της συνάντησης που θα πραγματοποιηθεί την Τρίτη 1^η Σεπτεμβρίου 2026 στα γραφεία της ΕΜΧ, σχετικά με την εφαρμογή του νέου Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας στις περιοχές των Μαστιχοχωρίων και την προστασία της μοναδικής μαστιχοκαλλιέργειας της Χίου.

1. Εισαγωγή

Το Επιμελητήριο Χίου, ως θεσμικός εκπρόσωπος της επιχειρηματικής και παραγωγικής κοινότητας του νησιού, αναγνωρίζει πλήρως την ανάγκη επιτάχυνσης της ενεργειακής μετάβασης, της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και της επίτευξης των εθνικών και ευρωπαϊκών στόχων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Η ανάπτυξη των ΑΠΕ αποτελεί αναγκαίο στοιχείο ενός βιώσιμου παραγωγικού και ενεργειακού μοντέλου. Η ενεργειακή μετάβαση, όμως, δεν μπορεί και δεν πρέπει να πραγματοποιείται με όρους που θέτουν σε κίνδυνο άλλους στρατηγικούς φυσικούς, παραγωγικούς, οικονομικούς και πολιτιστικούς πόρους της χώρας.

Στην περίπτωση της Χίου, η ανάγκη αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία λόγω της ύπαρξης της μοναδικής στον κόσμο συστηματικής μαστιχοκαλλιέργειας, η οποία συγκεντρώνεται στη νότια και κεντρική Χίο.

Η μαστίχα Χίου δεν αποτελεί απλώς ένα αγροτικό προϊόν. Αποτελεί έναν μοναδικό παραγωγικό πόρο, άρρηκτα συνδεδεμένο με:

- την τοπική οικονομία,
- τη γεωργική δραστηριότητα και την απασχόληση,
- τη μεταποίηση και την εξαγωγική επιχειρηματικότητα,
- την πολιτιστική ταυτότητα της Χίου,
- το ιδιαίτερο αγροτικό και φυσικό τοπίο των Μαστιχοχωρίων,
- τη διατήρηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο,
- την τουριστική και γαστρονομική ταυτότητα του νησιού.

Η τεχνογνωσία της καλλιέργειας της μαστίχας της Χίου έχει, εξάλλου, εγγραφεί από το 2014 στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας της UNESCO, γεγονός που αναδεικνύει τη διεθνή μοναδικότητα και την ανάγκη διαφύλαξης του συγκεκριμένου παραγωγικού και πολιτιστικού συστήματος.

2. Η ιδιαίτερη σημασία της μαστιχοκαλλιέργειας για τη Χίο

Η μαστιχοκαλλιέργεια αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους πυλώνες της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της Χίου.

Πρόκειται για μία καλλιέργεια με εξαιρετικά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, καθώς η παραγωγή της φυσικής μαστίχας συνδέεται με συγκεκριμένες εδαφοκλιματικές και γεωγραφικές συνθήκες, οι οποίες έχουν διαμορφώσει επί αιώνες ένα μοναδικό αγροτικό τοπίο και έναν ιδιαίτερο τρόπο ζωής.

Η Μαστίχα Χίου διαθέτει καθεστώς Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ), ενώ η παραγωγή, η μεταποίηση και η εμπορική αξιοποίησή της δημιουργούν μια ολοκληρωμένη αλυσίδα αξίας με σημαντική συμβολή στην τοπική ανάπτυξη, στην εξωστρέφεια και στις εξαγωγές του νησιού.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι η μαστιχοκαλλιέργεια:

- στηρίζει άμεσα και έμμεσα χιλιάδες κατοίκους της Χίου,
- αποτελεί βασική πηγή εισοδήματος για σημαντικό αριθμό οικογενειών,
- συντηρεί επιχειρήσεις μεταποίησης, εμπορίας, συσκευασίας και παραγωγής προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας,
- συμβάλλει καθοριστικά στη διεθνή αναγνωρισιμότητα της Χίου,
- δημιουργεί ισχυρές δυνατότητες ανάπτυξης στον αγροδιατροφικό, τουριστικό, φαρμακευτικό και καλλυντικό τομέα.

Συνεπώς, η προστασία της μαστιχοκαλλιέργειας δεν αποτελεί μόνο ζήτημα γεωργικής πολιτικής. Αποτελεί ζήτημα προστασίας ενός ολόκληρου τοπικού παραγωγικού οικοσυστήματος.

3. Προβληματισμοί από την εφαρμογή του νέου Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ

Το Επιμελητήριο Χίου εκφράζει τον έντονο προβληματισμό του για το ενδεχόμενο χωροθέτησης μεγάλων εγκαταστάσεων ΑΠΕ, και **ιδίως αιολικών σταθμών και συστημάτων αποθήκευσης μεγάλης κλίμακας**, εντός ή σε άμεση γειτνίαση με τις περιοχές των παραγωγικών μαστιχώνων.

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί το γεγονός ότι η ευρύτερη περιοχή των Μαστιχοχωρίων ενδέχεται να αντιμετωπίζεται χωροταξικά με γενικούς κανόνες, χωρίς να αποτυπώνεται επαρκώς η μοναδικότητα της συγκεκριμένης παραγωγικής δραστηριότητας και του ιδιαίτερου πολιτιστικού και αγροτικού τοπίου που αυτή έχει διαμορφώσει.

Η χωροθέτηση έργων μεγάλης κλίμακας μπορεί να επιφέρει, μεταξύ άλλων:

α) Απώλεια ή δέσμευση παραγωγικής γης

Η εγκατάσταση ανεμογεννητριών, υποσταθμών, δρόμων πρόσβασης, δικτύων μεταφοράς και λοιπών συνοδών έργων μπορεί να οδηγήσει σε άμεση απώλεια ή κατακερματισμό γεωργικών εκτάσεων.

Στην περίπτωση της μαστίχας, η απώλεια παραγωγικής γης έχει ιδιαίτερα σοβαρές συνέπειες, καθώς δεν πρόκειται για μία καλλιέργεια που μπορεί να μεταφερθεί ή να αναπτυχθεί σε οποιαδήποτε άλλη περιοχή.

β) Επιπτώσεις στο ιδιαίτερο οικοσύστημα της μαστιχοκαλλιέργειας

Η κατασκευή εκτεταμένων τεχνικών έργων και νέων οδικών προσβάσεων ενδέχεται να επιφέρει μεταβολές στη μορφολογία, στο έδαφος, στην απορροή των υδάτων και στις συνθήκες του ευρύτερου αγροτικού οικοσυστήματος.

Για μια μοναδική και γεωγραφικά περιορισμένη καλλιέργεια, η οποία εξαρτάται από ιδιαίτερες τοπικές συνθήκες, απαιτείται ειδική επιστημονική αξιολόγηση πριν από κάθε σημαντική χωροθέτηση ενεργειακών υποδομών.

γ) Κατακερματισμός και αλλοίωση του αγροτικού τοπίου

Το τοπίο των Μαστιχοχωρίων αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ταυτότητας και της λειτουργίας της μαστιχοκαλλιέργειας.

Η εγκατάσταση μεγάλων ενεργειακών υποδομών μπορεί να προκαλέσει σημαντική οπτική και λειτουργική αλλοίωση του τοπίου, επηρεάζοντας όχι μόνο την παραγωγή αλλά και την πολιτιστική και τουριστική αξία της περιοχής.

δ) Σωρευτικές επιπτώσεις

Κάθε έργο ΑΠΕ δεν πρέπει να εξετάζεται απομονωμένα.

Απαιτείται αξιολόγηση της συνολικής και σωρευτικής επιβάρυνσης που μπορεί να προκύπτει από:

- πολλαπλούς αιολικούς σταθμούς,
- φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις,
- εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας,
- νέους δρόμους και δίκτυα,
- υποσταθμούς και γραμμές μεταφοράς.

Ιδιαίτερα στα νησιά, όπου ο διαθέσιμος χώρος είναι περιορισμένος, η αποσπασματική αδειοδότηση έργων μπορεί να οδηγήσει σε δυσανάλογη επιβάρυνση συγκεκριμένων περιοχών.

ε) Κίνδυνος υποβάθμισης ενός διεθνώς αναγνωρισμένου πολιτιστικού και παραγωγικού συστήματος

Η εγγραφή της τεχνογνωσίας της μαστιχοκαλλιέργειας στον Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO δημιουργεί αυξημένη ευθύνη για τη διαφύλαξη των συνθηκών που επιτρέπουν τη συνέχιση και τη μεταβίβαση αυτής της μοναδικής γνώσης από γενιά σε γενιά.

Η προστασία αυτή δεν μπορεί να περιορίζεται μόνο στην τεχνική διαδικασία παραγωγής. Πρέπει να αφορά και το ευρύτερο γεωγραφικό, κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο μέσα στο οποίο η καλλιέργεια εξακολουθεί να υφίσταται και να αναπαράγεται.

4. Η ανάγκη ειδικής χωρικής μεταχείρισης των Μαστιχοχωριών

Το Επιμελητήριο Χίου θεωρεί ότι οι περιοχές των παραγωγικών μαστιχώνων δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως κάθε άλλη αγροτική ή φυσική έκταση.

Η μοναδικότητα της μαστίχας Χίου αποτελεί επαρκή λόγο για τη θέσπιση ειδικών χωροταξικών προβλέψεων.

Για τον λόγο αυτό απαιτείται:

1. Χαρτογράφηση και θεσμική αναγνώριση των παραγωγικών μαστιχώνων

Να χρησιμοποιηθούν επίσημα, επικαιροποιημένα και γεωχωρικά δεδομένα για τον ακριβή προσδιορισμό:

- των ενεργών παραγωγικών μαστιχώνων,
- της ζώνης ΠΟΠ,
- των αναβαθμίδων,
- των εκτάσεων που αποτελούν μέρος του ιστορικού αγροτικού τοπίου των Μαστιχοχωριών,
- των περιοχών που είναι αναγκαίες για τη διατήρηση και μελλοντική επέκταση της μαστιχοκαλλιέργειας.

2. Ειδικός αποκλεισμός εγκατάστασης μεγάλων αιολικών σταθμών

Να προβλεφθεί ρητά η μη χωροθέτηση αιολικών σταθμών και των αναγκαίων συνοδών έργων εντός των ενεργών παραγωγικών μαστιχώνων και στις κρίσιμες ζώνες προστασίας τους.

Ο αποκλεισμός αυτός πρέπει να αφορά όχι μόνο τη βάση εγκατάστασης των ανεμογεννητριών, αλλά και τις συνοδές υποδομές, όπως δρόμους πρόσβασης, δίκτυα, υποσταθμούς και λοιπά τεχνικά έργα.

3. Ειδικοί κανόνες για εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας

Να απαγορεύεται η χωροθέτηση συστημάτων αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας μεγάλης κλίμακας εντός των παραγωγικών ζωνών της μαστίχας.

Εξαίρεση θα μπορούσε να προβλέπεται μόνο για εγκαταστάσεις μικρής ή κατάλληλα περιορισμένης κλίμακας που εξυπηρετούν άμεσα ανάγκες:

- αυτοπαραγωγής,
- ενεργειακών κοινοτήτων,
- αγροτικών εκμεταλλεύσεων,
- συνεταιριστικών ή τοπικών παραγωγικών δραστηριοτήτων.

4. Ειδική μελέτη φέρουσας ικανότητας

Πριν από την έγκριση νέων έργων ΑΠΕ στη Χίο, και ιδίως στις περιοχές που συνδέονται με τη μαστιχοκαλλιέργεια, να εκπονηθεί ειδική μελέτη φέρουσας ικανότητας.

Η μελέτη αυτή πρέπει να αξιολογεί:

- τις σωρευτικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις,
- τις επιπτώσεις στην παραγωγική γη,
- τις επιπτώσεις στο μικροπεριβάλλον της καλλιέργειας,
- τον κίνδυνο κατακερματισμού των εκτάσεων,
- τις επιπτώσεις στο τοπίο,
- τη συμβατότητα με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- τη συμβατότητα με την αγροτική και οικονομική ανάπτυξη της Χίου.

5. Ειδική γνωμοδότηση των τοπικών παραγωγικών φορέων

Για κάθε σημαντική ενεργειακή επένδυση που αφορά την ευρύτερη περιοχή των Μαστιχοχωριών, να προβλέπεται ουσιαστική και τεκμηριωμένη διαβούλευση με:

- την Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου,
- τον Δήμο Χίου,
- την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου,
- το Επιμελητήριο Χίου,
- τους τοπικούς παραγωγικούς και κοινωνικούς φορείς.

5. Η θέση του Επιμελητηρίου Χίου υπέρ μιας ισορροπημένης ενεργειακής μετάβασης

Το Επιμελητήριο Χίου υπογραμμίζει ότι η θέση αυτή δεν αποτελεί θέση αντίθεσης στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

Αντίθετα, το Επιμελητήριο υποστηρίζει:

- την ενεργειακή αυτονομία των νησιών,
- τη μείωση του ενεργειακού κόστους για επιχειρήσεις και νοικοκυριά,
- την ανάπτυξη της αυτοπαραγωγής,
- την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σε στέγες, κτίρια και κατάλληλους ήδη διαμορφωμένους χώρους,

- την ανάπτυξη ενεργειακών κοινοτήτων με ουσιαστική συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας,
- την αξιοποίηση των ΑΠΕ προς όφελος των τοπικών παραγωγών και επιχειρήσεων,
- τη σύνδεση της ενεργειακής μετάβασης με την πραγματική τοπική ανάπτυξη.

Η ενεργειακή μετάβαση, όμως, πρέπει να βασίζεται στην αρχή της ορθής χωροθέτησης και της δίκαιης κατανομής των επιβαρύνσεων και των ωφελειών.

Δεν είναι αποδεκτό, στο όνομα της πράσινης ανάπτυξης, να τίθεται σε κίνδυνο ένας άλλος, μοναδικός και αναντικατάστατος πόρος βιώσιμης ανάπτυξης, όπως η μαστίχα Χίου.

Η Χίος δεν πρέπει να αναγκαστεί να επιλέξει μεταξύ: **ενέργειας ή μαστίχας.**

Ο ορθός σχεδιασμός πρέπει να επιτρέπει:

ενέργεια με σεβασμό στη μαστίχα, στην παραγωγική γη, στο τοπίο και στην τοπική κοινωνία.

6. Προτάσεις

Το Επιμελητήριο Χίου εισηγείται την υιοθέτηση των ακόλουθων θέσεων:

A. Ειδική προστασία των Μαστιχοχωριών

Να θεσπιστεί ρητά ειδικό καθεστώς χωρικής προστασίας για τις περιοχές της ενεργού μαστιχοκαλλιέργειας, βάσει επίσημων γεωχωρικών δεδομένων.

B. Αποκλεισμός μεγάλων ενεργειακών εγκαταστάσεων από τους παραγωγικούς μαστιχώνες

Να αποκλείεται η χωροθέτηση ανεμογεννητριών, συνοδών έργων και εγκαταστάσεων αποθήκευσης μεγάλης κλίμακας εντός των ενεργών παραγωγικών μαστιχώνων.

Γ. Προστασία της ζώνης ΠΟΠ και του αγροτικού τοπίου

Η χωροθέτηση έργων να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο την τυπική ιδιότητα μιας έκτασης ως αγροτικής, αλλά και τη σχέση της με το σύστημα παραγωγής της μαστίχας, τη ζώνη ΠΟΠ, τις αναβαθμίδες και το ιστορικό αγροτικό τοπίο.

Δ. Εκπόνηση ειδικής επιστημονικής μελέτης

Να προηγείται ειδική επιστημονική και περιβαλλοντική αξιολόγηση για τις επιπτώσεις μεγάλων ενεργειακών έργων στη μαστιχοκαλλιέργεια και στο ιδιαίτερο οικοσύστημα του *Pistacia lentiscus* var. *Chia*.

Ε. Αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων

Να θεσπιστεί υποχρέωση συνολικής αξιολόγησης όλων των υφιστάμενων, αδειοδοτημένων και προτεινόμενων έργων ΑΠΕ και αποθήκευσης στη Χίο.

ΣΤ. Ενίσχυση της συμμετοχής των τοπικών φορέων

Να προβλεφθεί ουσιαστική συμμετοχή του Επιμελητηρίου Χίου, της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου και των λοιπών τοπικών φορέων στις διαδικασίες χωροθέτησης σημαντικών ενεργειακών έργων.

Ζ. Προτεραιότητα σε ΑΠΕ που ωφελούν την τοπική οικονομία

Να δοθεί προτεραιότητα σε έργα:

- αυτοπαραγωγής επιχειρήσεων,
- αγροτικών εκμεταλλεύσεων,
- ενεργειακών κοινοτήτων,
- συνεταιριστικών σχημάτων,
- τοπικών φορέων και ΟΤΑ,

ώστε η ενεργειακή μετάβαση να δημιουργεί μετρήσιμο όφελος για την τοπική οικονομία και όχι μόνο επιβάρυνση του τοπίου και της παραγωγικής γης.

7. Συμπέρασμα

Η μαστίχα Χίου αποτελεί ένα μοναδικό φυσικό, παραγωγικό, οικονομικό και πολιτιστικό κεφάλαιο για τη Χίο και για ολόκληρη τη χώρα.

Η προστασία της δεν συνιστά εμπόδιο στην πράσινη μετάβαση. Αντιθέτως, αποτελεί βασική προϋπόθεση μιας πραγματικά βιώσιμης ανάπτυξης.

Το Επιμελητήριο Χίου καλεί την Πολιτεία να προχωρήσει στις αναγκαίες προσαρμογές και εξειδικεύσεις του χωροταξικού σχεδιασμού, ώστε η ανάπτυξη των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας να μην πραγματοποιηθεί εις βάρος της μοναδικής μαστιχοκαλλιέργειας.

Η πράσινη ανάπτυξη οφείλει να προστατεύει ό,τι είναι πραγματικά αναντικατάστατο.

Η μαστίχα Χίου είναι ένας τέτοιος αναντικατάστατος πόρος.

Για τον λόγο αυτό, το Επιμελητήριο Χίου ζητά την άμεση θεσμοθέτηση ειδικών χωροταξικών προβλέψεων για την προστασία των παραγωγικών μαστιχώνων και του ευρύτερου τοπίου των Μαστιχωχωρίων, ώστε η ενεργειακή μετάβαση

να συμβαδίζει με τη διατήρηση της παραγωγικής, οικονομικής και πολιτιστικής ταυτότητας της Χίου.